

ŪKININKAS

tautiškai-politiškas žmonių laikraštis
išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Mūsų kunigai ir kova su jais.

Kunigams už tarnystės metus į metą mokame brangyn ir brangyn. Kas septiniasdešimtuose metuose nešė prie krikšto, pirkto mišias; davė kalėdą, tas da atsimena, kad už krikštą mokėdavo po 20 kap., už giedotas mišias — rublių, už skaitytas — pusę rublio; kalėdoms be javų duodavo 20 ar 30 kap., — (teip ir visi kiti mokesčiai. Nuo to laiko minėtieji mokesčiai augo ir dabar da nenustoja augę: krikštas dabar eina nuo 50 į 60 kap.; yra vietų, kur mokama rublis; mišios eina iš dviejų rublių į pustrėčio, kalėda — iš rublio į du.

Kunigams dabar esti gana tiktai tada, jeigu uždedi kiek ant paprasto mokesčio: jei krikštas paprastai mokamas pusę rublio, o tu padėsi 60 kap., tai kunigas bus linksmas ir su tavim dar pajukuos; jeigu padėsi pliką pusrublį, raukysis: „tai čia, girdi, man, o kur zakristijonui?“ Pirmiau iš to pusrublio užtekdamo ir kunigui ir zakristijonui, dabar reikia duoti 60 kap.; pereis da kiek laiko ir kunigėlis, padavus jam keturis auksinus, sakys: „tai čia man, o kur zakristijonui?“ Viena kartą girdėjau kunigą šnekant su jaunavedžiais:

— Kaip jūs norite „vinčiavoties“, ar prie staliuko, ar be staliuko?

Jaunikis nežino, ką sakyti; pasičiaupęs atsiliepė: „Su staliuku“.

— No, kad mori su staliuku, tai reikia už staliuką skyrium užmokėti!

Čia kunigas per staliuką nori pakelti mokesį už jungtuves nuo 5 į 6 ar daugiau rublių, po kiek laiko sakys: „jei be staliuko, tai 6, o jei su staliuku, tai aštuoni rubliai.“ Ir vis tokiais būdais ir už visokius reikalus kunigai kelia ir kelia užmokesnį.

Bobelės, kur gando pabučiuoti kunigo ranką, sako, kad kunigams reikia brangiai mokėti užtat, kad jų mokslas brangus, daug pinigų reikėję padėt, kol išėjo kunigus. Šitos bobelės ir kiti, teip maną, tegul žino, kad jeigu kam brangu, tas gali neiti į kunigus; mes jiems mokam ne už mokinimąsi, bet už jų darbą, mums atliktą, už „patarnavimą“ mums.

Kunigas kitaip aiškina mokesčių kilimą: „Kad, girdi, daktaras uždirba po 5, 6 rublius per dieną, tai ir kunigui reikia tiek paimti“. Ant to galima kunigui atsakyti: daktaras ne kunigas, o kunigas ne daktaras; kunigas yra skaitomas Kristaus ipėdiniu ir jo mokslo platintoju, užtat jis turi ir elgties, kaip Kristus mokino; o Kristus mokino: „Ligonius gydykite, numirusius prikelkite, raupuotus nuvalykite, velnius išvarinėkite; dovanai gavotė, dovanai ir duokite. Neturėkite savo čerasluosė nė aukso, nė sidabro, nė maišelio kelionėje, nė dviejų rūbų, nė kurpių, nė lazdos, kadangi darbininkas užsidirba sau valgi“ (Mateušas X, 8—10). Antra, jei daktaras lupa, tai da nieleidžia tai ir kunigui lupti: daktaras lupdamas blogai daro, kunigas — da blogiau.

Kunigai da ir kitaip sako. Dabar, girdi, ant viso ko pasididino mokesčiai: pirma mokėjot bernui 20 rublių, o dabar mokate 40, pirma avėjote per metus avalynę už pusę rublio, dabar — 5 rubliai, pirma ratus patis dirbdavotės ir nekaustytais važinėjote, dabar išleidžiate ratams 30 rublių; taigi už viską mokate brangiau ir kunigui reikia brangiau. Ant to galima atsakyti: ne, kunigėli, ne! dabar reikia tamstai pigiau mokėti, kadangi dabar da blogesni metai užėjo; seniau rugių pūrasėjo už pasketvirto rublio, o dabar nė dviejų neduoda; mokesčiai gi ant viso ko brangesni, tai ir didesnis vargas. Pirmiau 5 dienas per savaitę valgėm su mėsa, o dabar daugelyj vietų kiaurus metus žmonės sausai (be mėsos) valgo, žiemą šaltį kenčia; nupenėtą ir paskirtą uždaru gyvuli turi mokesčiams parduot! Taigi žmonės dabar nuvargę, — reikėtų tai atsiminti mūsų kunigėliams ir jeigu jau nemažinti mokesčių, tai bent jų nekelti!

Užtat reikėtų parapijonims reikalauti bažnyčios vyresnybės, kad būtų surašyta, kiek už ką reikia kunigui mokėti; tas surašas,

vadinamas taksa, turėtų būti pakabintas bažnyčioj tokioj vietoj, kad kiekvienas galėtų jį matyti ir perskaityti. Kad kunigai norėtų tokios taksos, ji tuoj galėtų atsirasti, bet jie jos nenori: jie visokiais būdais ginasi ir gisis nuo aiškios taksos, nes ji suriša jiems rankas, be jos jie gali daugiau paimti nuo žmogaus. O koliai nėra tokios taksos, ir nesiduokim jiems taip skriausti save! Kunigas — toks pat žmogus, kaip ir visi, ir jis gali neteisingai pasielgti. Neapsileiskime ir čia, bet jieškokime teisybės pas vyskupą, o jei tai nieko negelbės, paduokime jį teismą (sūdą)!

O kaip mūsų kunigėliai apsieina su maskolių valdžia ir jos tarnais? Tankiausiai — tai ištikimiausi valdžios ir caro tarnai. Pavieto viršininkas, „pristavas“, uriadnikas su žandaru ir mūsų ponai-bajorai, didžiausi valdžios pataikūnai ir žmonių lupikai — tai tankiausi mūsų klebonijų svečiai. Kunigai juos girdo, „skolina“ pinigų, žeminasi prieš juos, garbina caro ir „matuškos“ Maskolijos vardą. Beto paskutiniaisiais metais da pradėjo baisiai keikti iš sakyklų taip vadinamus „bedievių“, „socialistų“; dabar, kur tik pasisuksi, visur išgirsi apie tokius keiksmus; kiekviename „Ūkininko“ numeryje rasi po kelias apie tai žinias; dabar kur tik pradeda pas mus žmonės šiek-tiek praverti sau akis, skaityti naudingesnes knygeles ir laikraščius, tuoj pradeda kunigai garbinti iš sakyklų ir bausti per išpažintį „bedievių“, „socialistų“; dabar iš to kaip keikia kunigai „bedievių“, tiesiog galima spręsti, kur jau yra pradėjusi skleisties šviesa.

Tokius kunigus mes turime niekinti, nesikreipti prie jų nė su jokiais reikalais, turime aprašinėti tokius jų darbus laikraščiuose, negarbinti jų, nenusiimti prieš juos kepurės — tegul kartus pasidaro jiems tarp mūsų gyvenimas.

B.

Nenusigąskim.

Lietuvoje, o ypač Suvalkų gubernijoje, dabar žmonės pradėjo kalbėti apie bedievybę daugiau, negu apie pavasarį. Pradžią toms netikusioms kalboms padarė pamokslininkai iš sakyklų, nuo jų perėmė tas paskalas ponai - piniguočiai ir davatkos, o nuo tų jau perėjo jos ir prie prasčiausių ir tamsiausių žmonių, kurie dabar sprendžia bedievių baisesnius esant už senovės pasakų

„smakus“. „Bedievytė, bedieviai! lietuviai — bedieviai!“ — visur šiandien skamba tie žodžiai. — Lietuviai — bedieviai! — šaukia Lietuvos sūnus kunigas, sakykloje stovėdamas, į altorių atsikreipęs, rankas augštin pakėlęs. — Nesidraugaukite su jais, su kokiais reikalais greičiau kreipkitės prie žydo, prie svetimtaučio, o ne prie tokio bedievio — lietuvio! — įkalbinėja Kristaus apašta lassavo avelėms, tamsybėje paskendusioms.

Dėlko jie bedieviai, „pragaro tarnai, nekaltų dūšių rijkai“? Ar tai dėlto, kad jie nori apsišviesti, skaito knygeles ir laikraščius, nori žinoti, kaip kas pasaulyje dedasi, nori nusikratyti nuo prietarų ir virsti laisvais žmonėmis, nori atsiskirti nuo gyvulių ir likti iš tikro žmonėmis?!

— Lietuviai — bedieviai! — šaukia ponai — piniguočiai ir valdininkai — Bedieviai! eina prieš valdžią, prieš ponus, kunigus, daro be policijos ir kunigų žinios susirinkimus, deda kažkam pinigų!...

— Lietuviai — bedieviai! — rėkia kaimu tamsuoliai ir dayatkos — bažnyčią retai teatranko, atvirai kalba apie kunigų darbus, savo mokslu stumia žmones į prapultį... Nori žmones apšviesti — jūs ne kunigai, kad kitus mokintumėt, bedieviai!...

Tokias ir panašias kalbas mes girdime dabar per dienų dienas, bet nėra ko čia išsigąsti ar nusiminti. Toks persekiojimas šviesesnių žmonių, kareivių už geresnę ateitį, visur buvo; tik daug vėliaus jau jiems mirus, pradeda juos garbinti. Taip buvo persekiojamas kitą kartą ir Kristus: už tai, kad skelbė tarp žmonių meilę, brolystę ir lygybę, o niekino ir peikė kankinimą ir skriaudimą, tapo dargi ant kryžiaus prikaltas. Garsus mokslininkas Džijordano Bruno buvo kunigų ant laužo sudegintas, Kopenikas buvo labai persekiojamas už tai, kad išrado, jog žemė aplink saulę, o ne saulė aplink žemę sukasi; šiandien tą jo mokslą visas pasaulis, dargi ir kunigai priėmė, o keli šimtai metų atgal jį už tą išradimą teipgi norėjo sudeginti, kaip atskalūną — bedievį; gerai, kad greitai suspėjo numirti. Gutenbergas buvo gaudomas už tai, kad išrado, kaip knygas spausti ir pats spandė; Orleano Mergelė tapo ant laužo sudeginta, kaip ragana, už tai, kad išgelbėjo savo tėvynę nuo priešu, o dabar tapo popiežiaus priskaityta prie palaimintųjų. Ir tokių pavyzdžių būnų galima begalo parodyti.

Tokias persekiojimo dienas perleidžia dabar ir lietuviai, platiniojai tikro apšvietimo tarp nuskriaustų ir skriaudžiamų žmonių; ypačiai paskutiniaisiais metais prasidėjo neišpasakytas jų persekiojimas. Persekioja juos ne tik maskolių valdžia, bet ir daugelis Lietuvos kunigų, dargi savo broliai. Troškimas skriaudžiamam padėti, žmonių meilė, skaitymas lietuviškų knygelių, susirinkimai, pasikalbėjimai su draugais apie savo vargus, rūpesčius ir pagerinimą savo būvio, papeikimas blogų valdžios, ponų ir kunigų darbų, atmetimas tų tikėjimo prietarų, ką jau seniai yra atmetę visi apsišvietę žmonės, laisvas manymas, žmoniškas pasilinksminimas — vis tai jau peržengimas valdžios ir kunigų prisakymų, mirtinas nusidėjimas! už tai tave laukia kalėjimas, ištrėmimas, kunigų keiksmas, žmonių apkalbėjimai!

Bet nenusiminkime mes dėl to, nenuleiskime rankų! Mes žinome, kad niekur nieko be aukų negali gauti, kad tik kovodami tegalime ką nors laimėti ir užtat kovokim nepailzdami, dirbkim, neišsigąskime nė maskolių valdžios persekiojimų, nė kunigų keiksmų, nė žmonių apkalbinėjimų ir niekinimų!

Bijūnas.

Laimingosios Salos.

Laimė — retai svečias. Visur ji vilioja prie savęs kiekvieną žmogų, verčia žmogų kęsti sunkų vargą, kamuoti kitus, nešti jai, brangias aukas ir už tai žada jį lankyti. Bet tokiu dideliu vargu parkviesta, ji dažniausiai tik žybtelėja, kaip saulės spindulys, tarsi nusijuokia ir vėl pabėga į nežinomus žmogui atkampius. Ir laimingasis vėl lieka vienas ašarų pakalnėje, tarp erškėčių. Kuone tokia-pat laimė sutinka ne vien atskirą ypata, bet ir ištisas gimines, tautas, viešpatystes. Pažvelk į istoriją, — tų pavyzdžių nė skaičiaus neberasi! Mes gi, lietuviai, tik iš pasakų žinome apie laimę ir jaučiame ją tik svajodami. Todėl dar maloniau randas išgirdus, joguei kažkur ant žemės yra laimingas kampelis.

„Laimingomsiomis“ buvo vieno anglo pavadintos Naujosios Zelandijos salos, išklotas arti Australijos, į pietryčius linkui nuo tos žemės, priklausančios Anglijai. Ar tų salų gyventojai gali tikrai pasigirti savo laime? Atsakymą ant šito klausimo randame

maskoliškoje Mižujevo knygoje: „Pirmėivė dabarnykščio pasaulio demokratija“, kurioje jis paspiria minėtojo auglo nuomonę.

Patsai Naujosios Zelandijos oras, rašo jis, yra palaimintas: nėra tenai nei didelių kaitrų, nei speigų; nežudo tenai žmonių džiovos, neįgrįsta jiems audros ir lietus, — visko, visų gėrybių yra ligi reikiant. Tokiu oru salų gyventojai, beveik visi jie, ar patis arba jų tėvai, gimę Anglijoje, gali kuone kiaurus metus bėginėti lenktynėmis ir žaisluoti pačiuose laukuose, kas yra labai naudinga jų sveikatai, o ypač malonu, kad čia dėlei visų turtingumo tomis lenktynėmis eina ir darbininkų luomas. Didžioji dalis klubininkų, tų mylėtojų visokių žaislų ir sporto, kaip antai: kreketo, futbolo, dviračių ir kitų yra darbininkai. Jie išimano, kaip ir turtingieji žmonės, nibrus, jaunimus, puotas, iškilas už miesto ir tt. Gražumas ir įvairimas N. Zelandijos vietų dažnai prilygsta Šveicarijos ir Norvejos arba Škotijos žemėvaizdžiams, o tas dalykas dar didžiau pasmagina žmonėms gyvenimo bėgį.

Laimingųjų gyventojų skaičius nėra perdidelis: aštuoni žmonės tegyvena ant ketvirtotos anglų mylios, o viso labo su vietiniais gyventojais (maori) tris dalis ($\frac{3}{4}$) milijono tėra žmonių. Dvi dali jų gyvena sodybose ir miesteliuose, o trečioji dalis didžiuose miestuose. Sodybose vienuose namuose gyvena vidutiniškai penki žmonės; bet ir miestuose namai nėra prikimšti gyventojų. Gyvenamosios trobos dažniausiai iš medžio, ne augštesnės kaip dviem grandais. Maža tėra tokių vietų, kur neauga medžiai ir žolynai, pagaliaus ir laukus pasiekti nėra pertoli.

Kalbant apie N. Zelandijos gyventojų turtingumą, reikia minėti, jog tų salų žmonės stovi sulig turtingumo, kuone pirmoj vietoje tarp kitų pasaulio kraštų. Turtai bemaž lygiai yra pasiskaidę tarp visų gyventojų. Daugiau, ne ketvirta dalis paau-gusiųjų mirdami palieka nemažą lobį.

Dienos darbymetis tęsiasi aštuonias valandas beveik visose darbo šakose. Beto, visi fabriku, dirbtuvių ir sankrovų darbininkai turi be nedėdienio dar vieną pusdienį laisvą — šeštadienį arba kitą dieną. Darbininkų trūsas apsimoka apščiau, negu kituose kraštuose; o valgomieji daiktai yra gana pigūs. Todėl N. Zelandija reikalauja ir suvartoja visokių produktų daugiau, negu kiti kraštai.

Nauzelandiečių darbas yra daug našesnis už darbą anglų, geriausių pasaulio darbininkų. Augštas išnašumas jų darbo ir turtingumas yra pasekmės išsiplatinusiojo tarp žmonių apšvietimo. Naujojoje Zelandijoje jau nuo 1877 metų, anksčiau, ne kituose kraštuose, yra įvestas visatinis priverčiamas vaikų mokymas (už mokslą mokėti nereikia.) Tą patį įstatymą turi pildyti ir vietiniai gyventojai — maori. Tik nuo 14 metų priverčiamasis mokymas mokyklos gal būti užbaigtas, jei moksleivis spėjo išeiti įstatytą programą. Be šitų žemesniųjų mokyklų, yra vidurinės ir augštosios: 4 ant $\frac{3}{4}$ milijono gyventojų. Taigi Zelandijos apšvietimas yra pakilęs labai augštai. Tėnai išeina 206 laikraščiai t. y. keturiems tūkstančiams gyventojų visokio amžiaus yra išleizdinamas vienas laikraštis. Skaičium paleistųjų laišku ir telegramų N. Zelandija užima pirmąją vietą. Sulig gyvenimo doros N. Zelandija teip-pat daug pirmiau eina už kitus kraštus. Kas metai bylų skaičius eina mažyn. Kalėjimuose vienas iš tūkstančio gyventojų tesėdi ir tai iš keturių kalinčiųjų vienas yra tikras nauzelandietis, o kiti trys — ateiviai. Taigi N. Zelandijoje kur daug yra turtų, o tie turtai maž-daug vienodai pasiskaidę tarp žmonių, ir piktadarysčių maža tėra.

N. Zelandijos vyresnybė rūpinasi sumažinti didžtūrėjų skaičių, išpirkdamą nuo jų žemes ir padalydama jas tarp vargingesniųjų. Žinoma yra, jog piktadarystė, kaip ir vargas, dažnai esti girtuoklystės pasekmės. Bet ir šita yda maža tekenkia tėnai: N. Zelandijoje vienam žmogui ketvirta dalis kibiros gyno spirito tetenka, t. y. truputį daugiau, negu Rusijoje. Geriama tėnai vienu kitaip: tėnai žmogus nebeigeria daugiau, nes nenori daugiau gerti, o Rusijoje nebeigeria žmogelis tik tuomet, kad nebegal gerti, t. y. kad nebeturi perkamųjų. Vartojimas spirito tarp gyventojų vienodas, beveik visuomet to lygio, bet paskutini laiką jau pradeda eiti mažyn. Yra tėnai du įstatymu, kuriuodu tai daro: vienas, jögei kiekvienas girtuoklis apskustas dėl girtuokliavimo patenka ligonbutin, kad išsigydytų; antras, jögei parlamento atstovai patis svarsto ir sprendžia, ar spirito pardavinėjamosios vietos pasiliks kaip buvusios, ar turi jų skaičius sumažėti.

Toksai tai yra N. Zelandijos apšvietimas ir ypatų doriškumas, ant kurių remiasi viešasis krašto dorumas. Viešasis gyvenimas teip-pat didžiai doras. Įstatymai ir įstaigos stengiasi

prisiartinti prie teisingumo idealo. Nauzelandiečiai nesidalija į luomus, nėra ten gyventojų, kuriems būtų suteiktos kokios ypatingos lengvybės. Tiesos moteriškių ir vyriškių beveik visai sulygintos: moteriškės turi rinkėjų parlamentan tiesas, gali mokyties universitetuose ir gauti mokslo laipsnius.

Politiškasis N. Zelandijos sutvarkymas labai tobulas. Viršininku yra gubernatorius, prisiųstas iš Anglijos. Jis su ministrių kuopa pildo savo valdžią, sekdamas konstitucijos įstatymus. N. Zelandijos parlamentas gi turi dvejus rūmus; jų sąnariais tampa ir darbininkai, pagaliaus ir vietiniai gyventojai, maori. Jau nuo 1893 metų moterims yra duotos rinkėjų tiesos lygiai su vyriais; tik jos pačios negal būti išrinktos parlamentan. Ateiviai, prabuę N. Zelandijoje ištisus metus, gauna tokias-pat tiesas, kaip ir tikrieji salų gyventojai. Todėl N. Zelandijos politikos gyvenime visuomet romu, maištai nežinomi. Visa administracija yra tikri gyventojų tarnai. Tėnai lengviau esą tapti ministriu, ne kaip įgyti turinčio gerą praktiką advokato garbę. Taigi sulig politikos gyvenimo Naujoji Zelandija eina pirmą visų dabartinių demokratijų. Ekonomiškame gyvenime visūmenės jautrumas matyti iš įstatymų apsaugojimui darbininkų trūso. Darbininkams, kaip ir verteivoms – pramonininkams, duota laisvė organizuoties, teisties, sutaisant tam tikrus teismus iš abiejų pusių sąnarių. Todėl N. Zelandijoje nėra jokių šutvių (streikų).

Visūmenės sąžinės prakilnumas apsiireikšdina dar tuo, jog tėnai gausiai skiria pinigų žemesnioms mokykloms, kuriose, kaip sakėm, vaikus moko veltui. Tokia labdarystė yra didžiai protinga: ji atneša gerus ir gausius vaisius.

Viešojo labdarystė N. Zelandijoje augštai stovi. Neskaitant ligonbučių, prieglaudos namų, atvertų visiems jų reikalaujantiems, 1898-tais metais buvo išleistas pensijų įstatymas: kiekvienas neturtėlis, sulaukęs 65 metų amžiaus, gauna pensiją iš salų izdo.

N. Zelandija labai rūpinasi išnaikinimu tamsumo, girtuoklystės ir ligotumo savo gyventojų ir tokiu būdu mažina vargingumą, o vargui ir bėdai atsiradus, skumba gelbėti žmogų labdariškomis įstaigomis. Žinoma, būtų keistas daiktas, kad tėnai visai nebūtų jokios neteisybės, nelaimės, vargo ir tt. . Bet tėnai tokie atsitikimai yra daug retesni ir su jais ten lengva

kovot, bent lengviau, negu kituose kraštuose. Galutinė žmogaus nelaimė — mirtis — ir toji neperdažnai kapoja nauzelandiečius: iš tūkstančio gyventojų kasmet 9—10 žmonių temiršta (Rusijoje 30—32). Iš to vieno jau matyti, kiek ten mažiau bėra kančių ir ašarų ir kiek daug N. Zelandija yra laimingesnė už kitus mūsų „ašarų pakalnės“ kraštus.

Ts.

Nuo Red. Tiesa, Naujoji Zelandija jau toli užpakalyje yra palikusi daugelį kitų kraštų, darbininkai ten kur-kas geriau, negu kur kitur, gyvena, ir dargi moters yra daug tiesų sau igijusios — nuo pėreitų metų jos jau gali būti ir išrinktos į parlamentą, bet reikia atsiminti, kad ir ten ne visuomet teip buvo, ir ten reikėjo tos tiesos iškovoti. Vis tik ir Naujojoje Zelandijoje da ne viskas atlikta, da ir ten yra dykaduoniai — ponai ir neturtėliai — darbininkai, ir ten da eina tarp vieno ir antrą kovą.

Paskui da reikia pasakyt porą žodžių apie senuosius N. Zelandijos gyventojus, maori. Jų padėjimas yra ten, kaip ir višose kitose Suvienytųjų Australijos Valstijų dalyse, labai blogas: europiečiai varo juos prie sunkiausių darbų, biaužiausiai išnaudoja, laiko tiesiog gyvulių vietoje. Maori nebegali pakelti tos naštos ir nyksta; kitose vietose (Tasmanijoje — sala į pietus nuo Australijos) jau jie visiškai išnyko — N. Zelandijoje gi 50 metų atgal buvo jų su viršum 200 tūkstančių, o dabar beliko tik apie 40 tūkstančių. Vienų susipratusių darbininkų atstovai užstoja už juos ir reikalauja jiems lygių su kitais žmonėmis tiesų, bet koliaik kas bus, gal maori jau ir visiškai nebeliks.

Jonukas.

Antano Čechovo piešinėlis.

Jonukui buvo vos devyneri metai, kaip jis tapo atiduotas mokslui pas kurpių. Praslinko tris mėnesiai jam bėsant pas tąjį kurpių ir sulaukė jisai Kalėdų. Ilgai Jonukas šią naktį nėjo gultų, laukdamas išeinant bažnyčion šeimnininkų ir visų vyresniųjų darbininkų; jiems išėjus, skubina išėmė iš šeimnininko spintos rašalą ir plunksnakotį su gerokai surūdijusia plunksna, ištiesė ant suoloelio, sugniaužytą popiergalį, atsiklaupė prie suoloelio

ir ėmė rašyti. Bet dar prieš pradėsią rašyti, jis keletą kartų bailiai apsižvalgė ir, sunkiai atsidūšęs, pradėjo rašyti laišką: „Mielas dėdė! Rašau tau laišką. Sveikinu tave laimingai sulaukus Kalėdų ir prašau Dievo tau sveikatos. Neturiu aš nė inamos, nė tėvo, — tu vienas tikrai belikai“...

Vėl Jonukas žvilgterėjo į langus, ant kurių atsimušė žvakė, ir gyvai prisiminė savo dėdę Konstantiną, kurs buvo pas vienus ponus panaktiniu.

Tai buvo mažutis, išdžiūęs, bet dar vikrus ir greitas senelis kokių 65 metų, visuomet linksmas ir didelis juokdarys. Dieną jisai miegodavo virtuvėj arba, miego nenorėdamas, linksmiai šnekučiuodavo su virėja, o naktį, apsikūlulojęs kailiniais, vaikščiodavo aplink namus, barškindamas savo tarškučiais. Paskui jį sekiodavo du šuniu. Viens iš jų išrodė visai nepiktas, tarsi nedirbo skirtumo tarp savų ir svetimų, bet pasalom sučiupti už kojos teip mokėdavo, kad nė visųpikčiausias šuo labiau neiškęs; pavogt mėsos gabalą arba nugalabyt vištą buyo visuomet pirmas; nors nesyki už tai jam pamušdavo kojas ir šėip jį visą sukulldavo, nieko negelbėdavo: jis darė savo ir gana.

Dabar, manė toliau Jonukas, turbūt dėdė stovi prie vartų ir žiūri, primerkęs aki į medinę bažnyčią su skaisčiai-raudonais langais ir šnekučiuoja su dvariškais. Prie juostos kabaldžioja priišti tarškučiai. Trepdamas ant vietos, mostiguodamas rankomis, sustingusiomis nuo šalčio, ir šaipydamos gnaibo tarnatę, tai virėja.

— Gal norit tabokas pašniaukšt? — klausia jisai bobų, pakišdamas joms panosėn savo tabokinę.

Bobos uosto, čiauda; dėdė, pakakintas savo žaislu, kvatojas ir šaukia: „Nusitrink greičiau, prišals!“

Duoda uostyti šunims, ir jie čiaudo, purto snukį ir supykę eina šalin, o kitas, norėdamas parodyti savo tvirtumą, nečiaudo, tik makaruoja uodegą.

Oras labai gražus: šaltas, skaistus, tylus. Naktis tamsi, kad nors pirštu akis išdurk, tik sniegu apsnigti stogai ir apšerkšnoję medžiai baltuoja patamsyje; skaistus dangus pilnas mirgančių žvaigždžių, paukščių takas teip aiškiai žymus, tarsi kas, švenčių laukdamas, ištrynė jį sniegu.

Jonukas atsidūso. Pamirkęs rašale plunksną, tęsė toliau:

„Užvakar šeimininkas smarkiai mane pėrė, ištrankė už kuodo laukan ir su žužiu ėmė plakti, kam aš, besupdamas jų vaiką, netyčiom užmigau. O keletą dienų atgal šeimininkė liepė man nulupti silkę; aš pradėjau lupti nuo vodegos; jinai už tai su taja-pat silke skaudžiai išdaužė man snukį. O vyresnieji darbininkai išjuokia mane, visur siuntinėja tai tabokos, tai degtinės atnešt, liepia vogti nuo šeimininko agurkus, o šeimininkas muša mane, su kuo tik papuola. Valgyt beyeik nieko neduoda: iš ryto duoda duonos, pietums košės, vakarienei vėl duoną, o arbatos ar kokios sriubos man neduoda, — jie patis susprogsta. Miegoti liepia prieangyje, o pradėjus verkti jų vaikui, negaliu miegoti, reikia eiti suptų. Mieliausias dėde, atimk mane iščia pas save, negaliu aš ilgiau čionai tvirti; bučiuoju tau kojeles; visuomet prašysiu Dievo tau sveikatos, išvežk mane iščionai, o jei to nepadarysi, tai aš numirsiu“ . . .

Jonuko veidelis skaudžiai persikreipė, juodu savo kumsčiu nutrynė ašaras, pravirko.

„Aš visuomet trisiu tau taboką, rašė toliau, melsiuos už tavo sveikatą, o padarius man ką blogo, mušk mane, kaip šunį rudą. O gal manai, kad aš darbo neturėsiu? kaip Dievą myliu, prašysiu ponaičių, kad duotų čebatus valyti, arba Tadukui padėsiu ganyti. Mielas dėde, negaliu iškentėti, čia bus man mirtis. Norėjau pėsčias bėgti pas tave, bet neturiu batų, šalčio bijau. Kaip užaugsiu didelis, už tai tave valgydysiu, niekam neduosiu tavęs skriausti, o kaip mirsi, gražiai palaidosiu, ir melsiuos už tavo dūšėlę. Maskva — didelis miestas, namai vis poniški, ir arklių labai daug, o avių visiškai nėra; šunes visiškai nepikti. Vieną kartą mačiau aš ant sankrovos langų daug meškerių žuvims gaudyti; vienas buvo didelis-didelis, turbūt juo galima būtų sugauti bent keturių dešimčių svarų lydis; mačiau taip pat sankrovą, kur vienos tik visokio pavidalo šandyklės, kita gal ir šimto rublių verta; o kitoje sankrovoje, kur parduoda mėsą, mačiau įvairių-įvairiausių paukščių ir laukinių žvėrių: zuikių, lapių ir kitų-kitokių, o kur jas šaudo, pirkliai nesako. Mielas dėde, kai pas ponts bus eglelė su dovanomis, paimk man bent vieną auksinį riešutą ir paslėpk į žaliąją dėžę (skrynelę), pasakyk panelei — Jonukui.“

Jonukas nerviškai sudrebėjo ir vėl žvilgterėjo į langą. Priminė jis, kaip eidavo dėdė miškan ponams eglelę atneštų, ir

kartu su savim imdavosi ir jį. Linksmai buvo laikai! Ir dėdė braška, ir šaltis braška, ir, žiūrėdamas į juos, Jonukas braška. Prieš pakertant eglėlę, būdavo, išrūkydavo dėdė pypkę, prisišniaukšdavo tabokos, pajuokindavo nušalusį Jonuką. Apšerkšnojusios jaunos eglėlės stovi nekrutėdamos ir laukia, kuriai iš jų priseis mirti, tik kur buvęs, kur nebuvęs, žiūrėk — kiškis strikt-pastrikt ir nulekia. Dėdė negal ištvirti nesušukęs:

— Tūrėkit, vyrai, tūrėkit... o, velnio vaikas, pabėgo!

Nukirstą eglaitę dėdė velka į pono namus, o tenai aptaiso ją visokiomis blizgėmis: žvakelėmis, obuoliais, saldumynais, riešutais ir kitokiais visokias papuošalais, daugiausiai rūpinasi eglėlės papuošimu viena panelė, kuri labai mylėdavo Jonuką, kaip tebegyveno dar Jonuko motina ir buvo pas tuos ponus už kambarinę; panelė tuomet davinėdavo jam saldumynų, o neturėdama ką dirbti, išmokino Jonuką skaityti, rašyti, skaitliuoti lig šimto ir net kadrilį šokti. Jonuko motinai mirus, jį perkėlė virtuvėn pas dėdę, o ištenai Maskvon pas kurpių.

„Atvažiuok, miehausis dėde, rašė Jonukas toliau, meldžiu tavęs, atimk mane iščia, pasigailėk vargšo našlaičio; visi mane muša, nuolat esu alkanas, o lūdnumas neišpasakytas, verkiu dieną ir naktį. Vakar šeimininkas kad davė pagaliu per galvą parkritau, kaip negyvas, vos-ne-vos paskui atsikėliau. Prapuolęs aš visai, nelygiant kaip šuo koks. Veliju visiems geros sveikatos: Elenai, Jurgiukui ir kitiems, o mano armonikos niekam neatiduok. Pasilieku sveikas tavo Jonukas, mielas dėde, atvažiuok.“

Jonukas keturlinkai sulenkė prirašytą popiergalį ir ikišo jį kuvertan, kurį buvo pirkęs vakar už kapeiką. Truputį pamastęs, pamirkė rašale plunksną ir parašė adresą: „dėdei sodžiūje.“ Pakrapštęs pakaušį, dar pridėjo: „Konstantinui Makaraičiui.“ Pakakintas tuo, kad nieks jo nesutrukdė rašant, užsimovė ant galvos kepurę ir vienmarškinis išbėgo ant gatvės. Mėsininkai sėdžiantieji savo sankrovose, andai paklausus Jonukui, papasakėjo, kad laiškai reikia įmesti krāsos (pačtos) skrynelėn, o išten jau išima laiškų krasininkai su skambančiais varpeliais, kurie apvažinėja visą pasaulį. Jonukas, pribėgęs prie pirmos skrynelės, įmetė brangų jam laišką.

Saldžių vilčių užliūliuotas, po valandos jau gardžiai miegojo. Sapnavo jisai krosnį (pečių), ant kurios sėdėjo dėdė,

žemyn nuleidęs basas kojas, ir skaitė Jonuko laišką virėjoms.
Aplink krosnį šlaistės šuo, makaruodamas uodega.

Vertė J. Žiurkė.

Žinios.

(Meldžiame rašyti žinias tik ant vienos popieriaus pusės, antrą pusę palikdami
dyką, ir nors kiek aiškiaus, su didesniais tarp eilių tarpais. Red.)

Iš Lietuvos.

Kauno gub.

Veisimas maskolių Kauno gub. Pereitų metų „Ukininko“ 9 numeryje buvo patalpintas straipsnis „Lietuvą lankia nauja kova“. Jame buvo kalbama apie viliojimą i Kauno gub. maskolių ir plengvinimą su valsčionių banko pagelba atviliotiems ūkininkams - maskoliams pirkties sau nusigyvenusių dvarponių žemę. Tų maskolių valdžios pinklių vaisius jau dabar mes matome: jau tapo valsčionių banko nupirkta tūkstantis šimtas (1.100) dešimtinių nuo generolo Štrandmano — Pasvaigų dvaras (Telšių pav.); išparduotas jis tapo po 75 rub. už dešimtinę atviliotoms čionai iš Černigovo gub. 26 maskolių - ūkininkų šeimynoms. Valsčionių bankas da nupirko pusantro tūkstančio (1.500) dešimtinių nuo grapo Keizerlingo — Juozapavo dvarą (Telšių pav.) ir 7 šimtus (700) dešimtinių nuo generolo Lavrovo — Krepštų dvarą; šių metų pradžioj iš viso valsčionių bankas jau buvo supirkęs Kauno gub. 4 tūkstančius 3 šimtus (4.300) dešimtinių išpardavimui atviliotiems maskoliams. Tai taip pas mus dedas; gera, „Dievo duotoji“ maskolių valdžia mums visai apsunkina ir visai uždraudžia žemę pirkties, o tuo tarpu maskolius vilioje pas mus vilioja, visokius palengvinimus jiems duoda, žodžiu, visokiais būdais rūpinasi apmaskolinti Lietuvą.

I žemiečių viršininkus Kauno gub. tapo generalgubernatoriaus paskirti tik 3 katalikai: V. Kiaulėnas (Kievlis) iš Luibiškių — Ukmergės pavieta, S. Herubovič — Šiaulių pav. ir J. Kosakovskis — Panevėžio pavieta.

Vilniaus gub. tapo paskirti 6 katalikai: grapas M. Plioteris ir E. Sokolovskis — Vilniaus pavieta, grapas L. Grabovskis ir

P. Jagaila — Šventėnų pav., A. Snitko — Vilnelės (Vileikos) ir Z. Paškovskis — Disnos pavieta. *Gardino gub.* tapo paskirti ir tik 3 katalikai, visi, žinoma, ponai-bajorai, didžiausi maskolių valdžios pataikūnai. Kiti mūsų žemiečių viršininkai — maskoliai-pravoslavai, tankiai buvusieji apicieriai ir visoki valdininkai.

Paskyrus juos, jie buvo susivaziavę gruodžio pradžioje į Vilnių. Išten nusiuntė carui telegramą, prisižadėdami visuomet atsidavus tarnauti jam ir tėvynei, žinoma, ne Lietuvai, bet Maskolijai!

Caras apdovanojo Kauno vyskupą Mečislovą Paliulionį šv. Stanislovo pirmosios klasės medaliu. Už ką jis jį galėjo apdovanoti? Paprastos pas mus caro ir maskolių valdžios dovanos — tai visokie prispaudimai, baisiausi persekiojimai, kalėjimas, ištrėmimas, Sibiras! Ir tokios dovanos sutinka pas mus ne tik šie žmonės, bet ir kai-kuriuos kunigus. — kuo gi vyskupas taip itiko? Be abejonės tegalėjo jis itikti tiktai savo nuolaukumu prieš maskolių valdžią, savo pūtimu į jos dūdą! Gėda ir paniekinimas visiems apdovanojamiems medaliais ir kryžiais caro tarnams, gėda ir paniekinimas ir Kauno vyskupui Paliulionioi! *Dobilas.*

Atsisaukimai jauniems kareiviams. Pereitą rudenį į karūmenę (vaiską) imant, daugelyje Lietuvos miestų, miestelių ir sodžių buvo išplatinti tam tikri atsisaukimai įvairiose kalbose: lietuviškoj, lenkiškoj, žydiškoj ir maskoliškoj. Lietuvių Socijaldemokratų Partija išleido tam tikslui net 32 tūkstančių lietuviškų atsisaukimų „Jauniems kareiviams“.

Ukmergėj tapo išplatinta 400 atsisaukimų „Jauniems karaviams“ ir 200 atsisaukimų žydiškoj kalboj, kurias išleido žydų darbininkų organizacija (draugystė) Bund; vieną kartą buvo išplatinti korteles (kantonus) traukiant, o paskui antrą kartą, susivaziavus į Ukmergę viso pavieto rekrutams.

Tie atsisaukimai, ypač lietuviškieji, labai sujudino ne tik stojančius į karūmenę, bet ir jų tėvus, brolius, seseris ir visus, kam tik jie į rankas pakliuvo. Ukmergėj kokios tris ketvirtadalės kantonininkų (hosiininkų) perskaitė juos — džiaugėsi, balsiai apie tai šnekėjo, juokėsi iš caro ir jo tarnų net valdininkų akyse.

Sujudo-sukruto policija ir griebėsi pas paimtuosius į karūmenę daryt kratas; bet niekur nieko nerado, norint daug kas turėjo atsisaukimus.

Atsišaukimai „Jauniems kareiviams“ taip pat buvo išplatinti Anykščiuose, Utėnoje (Ukmergės pav.) ir Panevėžyje.

Panevėžyje taip pat buvo išplatinta 400 lietuviškų ir 200 žydiškų atsišaukimų. Policija tik ant rytojaus apie tai tepatyrė. Utėnoje, vieton žydiškų, buvo išplatinti lenkiški ir maskoliški atsišaukimai; išplatino juos susipratę žydai-darbininkai. Beto Utėnoje buvo susipratusių žydų-darbininkų padarytu du susirinkimu; viename buvo apie 60 imamų ir karūmenė žydų, o kitame — apie 45; ten buvo aiškinama, kam yra įtaisyta karūmenė ir kaip dabar reikia kovoti su maskolių valdžia.

Telšiai. „Nedarykit iš mano Tėvo namo pardavyklos namo!“ Tai jau, vadinasi, tapo visiškai atnaujintas Telšių bažnyčios vidus. Pasižiūrėjus į tą atnaujinimą, tiek tegalima pasakyti: norint, kad pataisymas būtų kaip reikiant, reikėtų vėl viskas iš naujo pradėti dirbti. Pernai buvo užmanęs klebonas pataisyt bažnyčią ir iš oro pusės, bet tai neįvyko, nes parapijonis nedavė pinigų. Klebonas už tai šaukia ant parapijonų, pyksta, barasi, kolioja iš sakyklos, būk žmonės jau taip pasileide, taip nustoje dievobaimingumo, kad jau ir skatiko bažnyčiai gailis, bevelija pragerti, o ne Dievo namo pataisymui duoti. Ne, klebonai, neteisingai ši karta ant parapijonų užsipuoli: telšiškiai, kaip ir visi Lietuvos žmonės, nesigaili „bažnyčiai“ skatiko; jie velka „bažnyčiai“, kaip tik išmano, kitas ir duonos kąsnį nuo savo burnos atitraukęs. Kelios tam yra priežastys, kad taip nesiseka Telšių klebonui.

Sunku kas nors padaryti, jai žmonės neišsitiki ypata, apsiėmusia koki darbą atlikti, o telšiškiai nebeišsitiki savo klebonu. Nėkuomet tokiuose atsitikimuose, kaip taisymas ar statymas bažnyčios, negali kunigas, ar kas kitas, vienas pasiimti visą darbą atlikti; būtina turi būti parapijonų išrinktas tam tikras komitetas, kuriam ir turi būti pavestas visas darbas. Tuo tarpu Telšiuos jokio komiteto nebuvo ir viską savarankiškai, žmonėms nė žodžio nedavęs, darė klebonas.

Paskui, labai sunku parapijonims ištikėti klebonui, jei jie visai nežino, kur jų kruvinai uždirbtas skatikas dingsta; kiek medega apsieina, kiek meisteriai, darbininkai, parapijonis nieko nežino, nes klebonas neduoda jiems pilnos apskaitos, smulkiai, kiek kam išeina. — Nenuostabu, kad taip dalykams

stovint, parapijonis nebeišsitiški savo klebonu ir atsisakė beduoti jam pinigų.

Čia pridursiu da apie vieną dalyką Telšių bažnyčioje. Klebonas liepė išmatuoti bažnyčios suoloelius (klaupkas), liepė numerius padėti, ir dabar kiekvienas, kas nori juose sėdėti, turi mokėti ant metų už vieną vietą po 5—7 rublius. Toks itaisymas — tai stačiai nedovanotinas. Dykaduoniai-piniguočiai, tokiu būdu gali sau visą laiką ramiai sėdėti, užsimokėję už vietą; vargšai gi žmonelės, kad ir senatvės susilaukę, kurie negali tiek daug pinigų už vietą mokėti, negauna kur nė prisiglausti; bažnyčion atėję; ir taip nuvargę per visą savaitę prie sunkaus darbo, ir bažnyčioj turi stovėti visą laiką, ar klūpoti ant drėgnos aslos. . . Už didesnius pinigus ir prie Dievo arčiau prieisi, nes suolų vietos juo arčiau altoriaus, tuo brangesnės; kas gi dar neturtingesnis, tam jau tik prie bažnyčios durų tėra vieta.

Jei Kristaus dabar ateitų dar kartą ant žemės, tikrių išvartų su botagu iš bažnyčios visus tuos naujus įvedikus sakymas: „Nedarykit iš mano Tėvo namo pardavyklos namo!“*)

V-tė)

Pernaruva (Kauno pav.). Pagrįzo iš kalėjimo. Kazimieras Časas iš Palediškių kaimelio už lietuviškus atsisaukimus, kuriuos jam J. Dziegorius buvo pakišęs ir apskundęs žandarams (žr. pereitų metų „Ukininko“ № 3), kalėjo tris mėnesius; — tik prieš Naujus Metus jį paleido.

Kampai)** (Josvainių parakv. Kauno pav.). *Sulenkejes bajorų kraštas.* Būdamas 1898 m. Kampuose, patyriau nuo vieno bajoro, kad čia da neseniai tėra išiveržusi lenkiška kalba: jo senelis koks šimtas metų atgal da lietuviškai kalbėjęs. Tai patvirtina ir grynai lietuviškos pavardės: Žutautas, Tvirbutas, Darbutas, Daujotas, Racevyčius, Jucevyčius, Kondrackis, Kantautautas, Dirda, Rauba, Kruopas ir tt. patvirtina ir da bobų tebevartojami lietuviški jausmažodžiai: šiogit, štiš-tūpt, ukšgult; gyvolių pavadinimai: mąrgiukė, žalutė, kerplėša (karvės), micās, „dagliuk“, „juodžiuk“, „balčiuk“; štai ir mažas upelis, bajorų ūkes perbėgantis, tikrai lietuviškai skamba: Putnupis. Aišku,

*) Žr. p. m. „Gazeta polska“ № 307.

**) Kampais yra vadinami: Tučiai, Kondrotoniai, Klementai ir Motiejūnai.

į jog dabar gyveną ten bajorai-lenkai seniau buvo lietuviais. Ir
 i kurią pusę, bajorų apgyventą nepažvelgsi, visur atrasi lietuviškų
 vardų. *Ar Sagutis*

Suvalkų gub.

† **A. a. Jonas Radzevičius.** Šakių miestelyje (Nau-
 miesčio pav.) 11 gruodžio apleido šią pasaulę visų aplinkinių
 žmonių mylimas ir lenkiamas Jonas Radzevičius (kiti jį Raža-
 vadindavo), 42 metų amžiaus, gimęs netoli Šakių, Vilneliškin
 kaime.

Iš-pat mažumos a. a. J. R. turėjo palinkimą prie visokių
 smulkių išdirbimų, ypačiai šaltkalvio, tai ir pasistatė sau už
 tikslą tapti laikrodininku, kadangi dėl pinigų stokos negalėjo
 pasiekti kokių didesnių mokslų. Laikrodininkystės a. a. J. R.
 mokinosi beveik tik iš savęs, bet toli buvo pajieškoti tokio
 gabaus, kaip jis, laikrodininko.

Atėjus laikui vesti, a. a. J. R., pamylėjęs išmintingą mer-
 giną, nusprendė apsivesti, bet kadangi ji buvo protestantų tikė-
 jimo, tai iš kunigų pusės jis sutiko daug trukdymų, pertat,
 turėdamas reikalus su mūsų kunigais, jau tuomet jis suprato jų
 dvasią ir per visą savo gyvenimą, nors ir tamsuolių apkalbamas,
 buvo tikru naujosios gėdynės žmogum ir mokslo mylėtoju.

Teip a. a. J. R. buvo labai pažmonus, o teipgi nemažas
 lietuvių mitologijos žinovas ir muzikos mylėtojas; jo rankomis
 liko padarytas partapijonas ir aristonas su 250 gaidų; tūlos iš
 jų buvo jo paties dirbtos pagal d-ro V. Kudirkos, komponiziją,
 su kuriuo jis draugavo.

J. R. buvo didis mylėtojas potograpijos, kurioje buvo gerai
 prasilavinęs, bet pradėjus jį policijai persekioti, turėjo pamesti
 šią darbą. Po jo liko gana didelis albumas, kuriame yra pa-
 tilpę daug lietuviškų tipų: d-ras V. Kudirka, žaidžąs ant vijo-
 lenčelės, Lietuvos cigonės, Lietuvos kaimų pirkliai, Lietuvos
 elgėta (ubagas), kaminšluostis ir tt. Šituos darbus jis dirb-
 davo laisvame laike, kas atlikdavo nuo kasdieninio darbo dėl
 duonos kashio, nors to laiko jis labai menkai teturėjo, bet vis, tik
 sunaudodavo jį gražiai.

Lietuviškus laikraščius ir mokslo knygeles labai mėgo
 skaityti ir iš jų buvo pusėtinai apsišvietęs.

Trumpai prieš mirstant jis padirbo savo rankomis fonografa, iš kurio dideliai džiaugėsi, juo kad fonografas kalbėjo ir dainavo lietuviškai. Į trečią dieną po padirbimo fonografo jis sunkiai susirgo, pasirodė vidurių uždegimas Gydytojas negalėjo suteikti jokios pagalbos. Nuvažiavo vargšas į Karaliaučių ir ten už keleto valandų po sunkios operacijos paliko šią ašarų pakalnę ir kartu jauną moteriškę su trejeta vaikučių amžinam vargui.

Gailu, dideliai gailu tokio žmogaus, kuris vis-tik ne be naudos buvo šitame Lietuvos kampelyje, bet kad jau toks likimas... Tebūna pavyzdžiu kitiems jo darbštumas!

Praėjus.

† A. a. Lukšių klebonas Kazimieras Vaišnora. 16 grodžio pasimirė Lukšių (Naumiesčio pav.) klebonas Kazimieras Vaišnora. Nors a. a. kun. Vaišnora nė kiek neatsižymėjo savo darbais tautiškoje dirvoje, vienok užsipelnė paminėjimą savo geru apsiėjimu.

Buvo tai, geras kunigas, su savo avelėmis elgėsi, kaip tikras piemuo: nelupo, neplėšė per daug už visokias bažnyčios apeigas; kaip tai daro daugumas klebonų. Jam valdant mūsų parapiją, parapijonis, kas aptvėrė kapines, kas aptaisė špitolę, šventorių ir kitus mažmožius. Dabar jau 6 metai, kaip apsilpes kun. Vaišnora tapo prašalintas nuo pildymo bažnyčios apeigų ir klebono priderysčių; jo vietoj buvo paskirtas administratorius kun. Brazauckas.

21 gruodžio buvo jo laidojimas; dideli ir maži su nuliūdusiu veidu nulydėjo jį į atilsio vietą. Tik negražiai pasielgė mirusiojo gentis, kurie jo atminimui davė užrašyt ant lentos lenkišką parašą: „S. P. Ksiądz K. Wojsznor, wieku lat 86.“ Tai kun. lietuviui, gyvenusiam lietuvių parapijoje, visai netinka.

Vyūnas.

Lukšiai (Naum. pav.) *Skundai dėl padidinimo be valsčiaus žinios mokintojų algos.* Pereitais metais Lukšių mokyklos mokintojui pasiprašius, Naumiesčio viršininkas padidino 95 rubliais algą: 60 rub. tarnaitės pasisamdymui ir 35 dėl malkų pabrangimo. Vienok valsčionis ikišiol da nemokėjo ir toliau nenori mokėti. Dabar, ačiū dviem gudresniems Kuprių kaimo ūkininkam: M. Bacevyčiui ir J. Striupavyčiai, tapo dėl to dalyko išsiusti

3 skundai; vienas — pačiam Naumiesčio viršininkui, antras — gubernatoriui ir trečias — į direkciją.

Ar išlaimės valsčionis, ar ne, nėra žinios. Vienok iš šito matyt, kad bent kelintasis pradeda susiprasti ir nenori duoties sau ant sprando jodinėt. — Vyrai, neapsileiskit! *Zyplietis.*

Naumiestis. *Darbininkams atėmė gražų pasilinksminimą.* Suvalkų gubernijoje lietuviai linus mina „pirtyse“. Ten išdžiošina linus, o priepirtėse mina; vyrai „išlaužo“, o merginos „išbraukia.“ Tokie linų mynimai eina gana linksmai, tankiai mina talka, skubina, barškina mintuvais, taško saujomis visi iš dūmo, — nieko negirdėti, tik mintuvų barškėjimas ir linų traškėjimas. Tarpais padainuoja ir vėl mina. Vidudienyje pietus į pirtį atveža; mynikai, pietus pavalgę, pašneka, padainuoja ir vėl mina. Vakare, jei da ankstokai išmina, sulenda visi į pirtį po „ardais“, ir ten lietuviškas pasakas seka, mįslius mena, dainėles dainuoja; kalba apie pereitus laikus, apie savo vargus ir nelaimės, ot, kas ką žino, tai ir pasakoja. Temstant važiuoja ar eina namon vakarienės pas tą ūkininką, kurio linus mynė. Ten vėl prasideda žaislai: žiedą dalija, bindžiką neša, šešką gauda, milą velia, kaladą laužia, teterviną muša, voveriukę gauda, žvirbli šokinėja, ličkinoja, šliurę gauda, šimeli joja, kazi duria, pabrūk daro, akselį piauja, andžia, griužę muša ir t.t. Jeigu atsiranda kaime koks svirplys - muzikantas, tad da pasvirpina, o mynikai pagriežia ir tribuliuoja. Šoka per linamynę laivuži, grūstinį, kudlių, letizdą, durutę ir t.t. Pamėgždžioja žydą, cigoną, vokietai, maskolių; persirėdę į jų rūbus, nuduoda jų būdą, kalbą ir t.t.; iš to turi didelius juokus ir teip linksmai praleidžia vakarus. Linamynė — tai gražus, pasilinksminimas vargdieniams kaimiečių darbininkams!

Bet štai pereitą rudeni Naumiesčio kunigas Endziulis liepė ūkininkams išnaikinti tą seną paprotį, brangų žmonėms, liepė ne tik neduoti per linamynę vakarienių, bet ir neleisti vakarais susirinkti, nes mat jaunūmenė ten iš gero kelio iškrypstanti.

Ūkininkams to tik ir reikėjo; nuo tos dienos jau linų mynikams nė vakarienių, nė žmoniškų pasilinksminimų nebėra. Mat, kaip pats kun. Endz. liepė ir prisakė mūsų ūkininkams kas mėnesį dieną pas save jaunimą (vakaruškas) padaryti, kad tokiu būdu užkirstų kelią pluojojimams naktimis, kaip liepė, kad jie iš-

sibaltintų verdamus puodus, sveiką ir gerą valgių duotų darbininkams, gerą drabužį, tai nė vienas ūkininkas to nepildė, bet kad paliepė darbininką nuskriausti, tai tuojaus paklausė.

Liepukas.

— *Vaių mokymas bažnyčioje.* Pirmiaus Naumiestyje mokydavo kunigai 9—12 metų vaikučius per devintines, biržio mėnesyje; bet dabar bene nuo 1900 metų, paliepus, kaip sako a. a. vyskui A. Baronui, pradėjo mokinti pavasariais ir rudeniais, — tuomet mat laisvesnis laikas; o mūsų naujoji karta, pusnuogiai beturčių vaikai, turi dabar drebėti per dienas, ligą sau išvartyti. Pernai spalio mėnesyje buvo šalta, tai da daugiau privargo tie kankiniai, keletas net rankas ir kojas prisalo; paskui jos išpurpo, sutino ir skauduliuotos pasidarė. Ar ne geriaus būtų jau bent senojo papratimo prisilaikyti? *Praeivis.*

Veiverių mokytojų seminarija. Veiverių (Senapilio pav.) mokytojų seminarijoje šimet yra iš viso 91 mokinys: pirmam kurse 35, antram — 26, trečiam — 30. Visuose kursuose iš viso lietuvių yra apie 45 mokinius; o likusieji — mokytojai, vokiečiai ir maskoliai, nors seminarija teįrengta vien tik lietuviams. Bet ir iš tų 45 lietuvių daugelis gėdisi ir išsizadą savo kalbos ir tautos; atsiranda ir tokių, kurie išjuokia kitus, kad jie kalbasi lietuviškai, rašo laiškus lietuviškai, o ne lenkiškai. Pernai, pabaigę lapkričio, pagaliaus, tapo išnaikinta giesmė „Bože caria chrani“, kurią grieždavo mokiniai per caro šventės bažnyčioje. Kunigas Skaržinskas, nuėjęs pas seminarijos inspektorių, drąsiai jam pasakęs, kad daugiau jis nevarytų mokinių griežti „Bože, caria chrani;“ jei varys, tai jis neleisias jų į bažnyčią. Nuo to laiko ir išnyko ta šlykšti giesmė, kuria maskolių valdžia garbina savo carą-batūšką.

Veiverių seminarijoje, nežiūrint to, kad mokiniai beveik visi katalikai (iš 91 tik 10 tėra kitų tikėjimų), nėra katalikų paveiklo, prieš kurį melstųsi prieš mokslą ir po mokslo katalikai-mokiniai; dabar visi mokiniai meldžiasi (lietuviškai ir maskoliškai) prieš „ikoną.“ Gėda, gėda jums, mokiniai-katalikai melsties prieš pravoslavų paveikslą! Nieko nelaukdami, pareiklaukit, kad įtaisytų ir katalikų paveikslą seminarijoje! Teip vadinamojoje paveikslingojoje („obrazcovoje“) mokykloje ir valščiaus mokykloje, kuriedvi yra netoli seminarijos, yra po gražų

katalikų paveikslą. Valsčiaus mokykloje yra paveikslas su tokiu lietuvišku parašu: „Atminkite, idant darbaiš savo palinksmintumėt nuliūdusi Jėzų!“; žemiaus parašyta: „Ant didesnės garbės Dievo ir ant naudos dvasiškos aukauju šį veidveiklį Veiverių valsčiaus mokyklai.“

1892. Kun. Aleksandravyčia. „Jonas Kas-nors.“

Garliava. (Senapilio pavietė.) *Užmanyta sankrava.* Garliavos miestelyje grapas Gauronskis ir kunigai tariasi ikurti visokių ūkei reikalingų padarų ir daiktų sankrovą, kaip antai: druskos, cukraus, javų, visokių pramanytų mėsų, geležies, gazo ir t. t. Tam tikslui nori surinkti tris tūkstančius rublių. Tūkstantį rublių padėjo Gauronskis, o kitus pinigus deda žmonės ir kunigai. Mažiausiai gali dėti po dvidešimt penkis rublius, taigi neturtingi žmonės tegali prisidėti prie jos tik keli susidėję.

Nuo Red. Męs patartume neturtėliams visai neprisidėti prie tokių turtingųjų draugysčių, nes jie ten bus teip-pat niekinami, kaip yra visur turtingųjų niekinami ir laikomi pastumdėlių vietoje. Neturtėliai geriau vieni visai skyrium teįsikuria susidėję reikalingas sau sankrovas.

Pajesis (Garliavos parapijos.). *Skundikus nelaimė istiko.* Pajesio kaime ūkininkas Škema laikė pas save per keturis mėnesius kareivį, kuris buvo atėjęs pas jį vasarą ant darbo ir nebenorėjo atgal grįžti vilkti savo jungo. Kitas ūkininkas Aglinskas ir buvo laikęs pas save kitą kareivį net per aštuonioliką mėnesių. Aglinskas norėjo jį išleisti į Ameriką. Bet kaimynai susipyko ir Aglinskas užvedė ant Škemos žemskius. Škema, norėdamas išsiteisinti, sako, kad pas jį kareivis laikomas tik ketvirtas mėnuo, o pas Aglinską jau pusantru metų! Žemskiai paėmė ir Aglinską ir abudu tapo nuvarytų pas Kauno kamendantą. Dabar iki teismui (sūdai) jiemsdviejim nebegalima gyventi arčiau kaip dvidešimts penki verstai nuo portų.

J. Balsas.

Būdviečių kaimas (Šunskų valsčiaus, Senapilio pav.). *Laimėta byla su kareiviais.* 1901 m. „Varpo“ 11 numeryje yra aprašyta, kaip sustoję per maniebrus Būdviečių kaime kareiviai, neturėdami kuo kurenti, per akis vogė ūkininkų medžius, draskė tvorą, dargi suardė Katiliaus pirtį. Ūkininkai

skundėsi apicieriams, bet tai nieko negelbėjo; paskui da kelis ūkininkus kareiviai, liepus apicierui, baisiai sumušė. Iš to kilo byla, kuri tęsėsi per pustrečių metų.

Pirmiausiai ūkininkai davė žinią vaitui, kad stovėdami jų sodžiuje kareiviai padarė didelę blėdį. Vaitas davė žinią komisijai. Bet komisija, atvažiavusi ant vietos, kur stovėjo kareiviai, parašė protokolą, kad nėra nėjokios blėdies, ir išvažiavo. Ūkininkai, nežinodami į komisiją, saviškai padarė: pasišaukė du taksininku, vaitą ir šaltysių, apsprendė iš viso 132 rub. blėdies ir padavė skundą pavieto viršininkui. Tas atsakė, kad komisija neradusi jokios blėdies, ir užtat palieka jų skundą be pasekmių. Ūkininkai nenutilo: jie padavė skundą Vilniaus generalgubernatoriui; tas atsiuntė toki pat atsakymą, kaip pavieto viršininkas. Tuomet ūkininkai davė skundą Vilniaus apygardos prokuratoriui; tas davė atsakymą, kad tai ne jo darbas. Kreipėsi prie karūmenės ministro; nuo to visai nė atsakymo negavo.

Pagaliaus, padavė skundą vidaus dalykų ministrui; šis mato, kad tie ūkininkai ne tokie bailūs, drąsiai jieško savo tiesų, nori juos nuraminti, — palaikė jų pusę. Tokiu būdu tik po pustrečių metų ūkininkai telaimėjo! Gerai, kad jie iki galui drąsiai varė pradėtą bylą, o teip juk tūkstančiai skundžiasi ant kareivių ir niekas nelaimėja!

Ir čia valdžios tarnai visokių kabučių jieškojo: Katilius skundėsi ypač už mušimą ir rašydames skundą, įrašė, kad generalgubernatorius nubaustų tą apicierių, kuris liepė kareiviams žmones mušti. To buvo gana generalgubernatoriui, ir jis liepė ištirt, kas rašė tą skundą, o susekus jį, tuoj areštuot. Senapilio tyrinėtojas pažino vargamistros Juozapo Senkaus*) raštą ir jį tuoj areštavo. Dabar da būs dėl to Vilniuje byla. — Teip, mat, klojasi pas mus su teisybės jieškojimu.

P. Velnias.

Liudvinavas (Kalvarijos pav.). *Dar vienas garsus pamokslas.* Pirmą lapkričio dieną, tai yra per Visų Šventę, Liudvinavo klebonas pasakė „gražų“ pamokslą, kurį čia beveik žodis į žodį paduodū.

*) Ar tai a. a. Senapilio vargamistra, mirėsis p. m. 3 rugsejo (žr. p. m. „Ukoni. M. 102) Red.

Pradėjo pasakoti apie šventųjų gyvenimą, o paskui perėjo prie bedievių: „Atsirado, girdi, bedieviai, kurie sako, kad dušios ir Dievo nėra. — neklausykite jų, nesekite jų gyvenimo!...“ Pirma tėvai da drauzdavo savo mergaitėms i gužynes (vakaruškas, nimbres) eiti, nors ten nieko pikto nebūdavo, kaip tik pasišokdavo; o dabar susirenka ant „seimo“ ūkininkai (žinoma, kunigėlis sakė daryta kalba), jų dukters ir sūnūs, ir ten aršiau kaip gužynė!... Kaip jie ten šneka: nėra Dievo, nėra dušios! šventus sakramentus išniekina, Dievo žodžius niekina, netikėliai, bedieviai! Kurie ir eina išpažintin (spaviedinė) ir prie šventų sakramentų, tai viskas daroma tik žmonių akims apmonyti, — iš viršaus avimis nori rodyties, o viduj — pikčiausi vilkai!... Buvusiems ant tų „seimų“ jau nebereikia nė bažnyčios, nė pamokslų; ant šventoriaus pastovi, juokiasi ir kitus piktina Merginoms, kurios yra buvusios ant „seimo“, nereikia nė priklaupt per pakylėjimą... Jūs neklausykite tokių, kurie skaito iš Vakarų krašto parėjusius raštus! Jau jiems nieko nebereikia: nebereikia nė valdžios, nė kunigų! jie nori visus sulyginti!... Visų lygybės negali būti: jeigu kuris savo turtą pragerė, tai, gavęs kelis margus, vėl juos pragers. Kuris bernas gerai dirbs, nemėtys, kur nereikia, tai ir tures; o kuris pragers, ką užsidirbs, visokiems niekniekiams išleis, tai tokiam nėkuomet nebus gana; atimsi nuo ano gerojo, šitam duosi, o šitas ir tai pragers... Bernai pyksta ant ūkininkų, o jie tankiai yra laimingesni už ūkininkus, turinčius laukus. Kas tie laukai: ateina koki blogi metai, ūkininkas nieko pelno negauna, dar reikia skolinties, o bernai vis turi būt užmokėta, ar užaugo, ar neužaugo“...
 Tai toki pamokslą pasakė mūsų klebonas! Jisai spektaklius vadina seimais, kur susirinkusieji kalbą, kad nėra Dievo, nėra dušios, nereikia tikėjimo, ir apskritai rūpinasi parodyti spektaklius žmonėms kuo-baisiausių ir biaužiausių daiktų. O juk gerai žinoma, kad per tuos spektaklius nieko panašaus nėra nė prieš Dievą, nė prieš tikėjimą.

Toliaus Lindvinavo klebonas labai lengvai išrišo ir darbininkų klausimą; jo nuomone, ūkininkams esą daug blogiau, negu jų bernams. Kas žin?.. Gaila tik, kad jis nieko nepasakė apie dvarponius ir pabirkantus, — kas žin ar ir jiems blogiau, negu jų darbininkams? Lygybė, kaip jis išrodinėja, esąs visai

negalimas daiktas; jeigu, girdi, kas pragėrė savo turtą, tai turėtų atimti nuo turinčio nepragėrusiojo ir atiduoti pragėrusiam, o tas ir vėl pragers. O ir pabaigtas darbininkų klausimas. Gaila, kad jisai da nedaug prisiklausė visokių senų davatkų zaunu, — būtų dar ne tiek papasakojes!*) Antanas.

Vilkaviškis. *Kunigų keiksmas ir žmonių tamsumas.* Pas mus kunigai, kaip susikalbėję, keikia lietuvius, jų knygas ir jų mokslą; visus platinančius ir skaitančius naudingas knygeles apšaukia bedieviais, velpio sėkla. Nėra tokio pamokslo, kur nebūtų bent šis-tas ant lietuvių blogo pasakyta; net žodį „lietuviai“ taria jie kaip ir su pasibaurėjimu! Prie to visko da prisidėjo paskalos apie „naują vierą“, kaip žmonės sako. Žmonės, kaip jau buvo pereitų metų „Ūkininko“ 8 numeryje rašyta, pas mus tiki, jog tikrai atsiradęs tarp lietuvių naujas tikėjimas, priešingas katalikų tikėjimui. Apie tai patis kunigai iš sakyklų skelbia; skelbia ne tik visi Vilkaviškio kunigai, bet ir kitų parapijų. Žinoma, tai gandas apie slaptuosius spektaklius.

Juo tolyn eina tos paskalos, juo jos darosi magesnės ir įvairesnės; bet, apskritai kalbant, jų turinys toks, kaip jau buvo pereitais metais „Ū-ke“ rašyta. Parėda, girdi, seni — tai Dievas; paskui parėda Adomą ir Jėvą, ir juodu Dievas varas iš rojaus. Paskui pasodina ant žadžio (pečiaus) pliką mergą ir ją garbiną; ta merga — tai Švenčiausioji Motina. Kitos plikos mergos sakandios pamokslius, vis priešingus katalikų tikėjimui, vyrai atsinešą į priemenę arpa ir ją suką... Kiti žinovai da gražia papasakoja, bet jau užteks ir to. Štai da man yienas senukas papasakojo, jog S. kaime pas ūkininką N. perrėdę vieną merginą į Dievo Motiną ir visi, įvairiai persirėdę iškilmingai nešę ją kelias eiles aplink rokiečio kalvę... Dabar „dievobaimingi“ žmonės tariasi eiti uždegti tą ūkininką, kur ras tokių „naujnųjų mukarių“ susivažiavimą... Biauru, kad ir kunigai, dargi apšviestiesnieji, nekitaip tai supranta. *Griežlė.*

Lankeliškiai (Vilkaviškio par.) *Netikras Kristaus įpėdinis.* Buvau šimet per tris Karalius Lankeliškių bažnyčioje. Klebonas Gilius užlipo pamokslo sakyt, skaito lenkišką evanėliją.

*) Apie šita Lindvinavo kleboną kun. Orintą jau ne sykį buvo „Ūkininke“ rašyta; teprimename čia tik tai, kad jis jau net kryžių ant krūtinės užsipelnė nuo maskolių valdzios už puikų šnipinėjimą (žr. 1903 m. „Ū-ko“ № 12, 347 pl.)

Kam jis ją skaito, sunku suprasti: aš pasergėjau bažnyčioj Lankeliškių aludininką ir Bajorų dvaro užveizdėtoją, tai turbūt jiemsdviejim ir skaitė, o žmonės turi žiopsoti, šalti.

Da pora naujienų: Lankeliškių jaunas kunigas Uogintas turi pirkties ar prašyt, kad kas iš parapijonų duotų jam malkų ar durpų savo kambario krosniai (pečiui) pasikūrent, kad nesušaltų; klebonas tęduoda jo krosniai tik po 4 durpas vienam kartui. Numirus kam, jei kas mažiau pinigų duoda, tai klebonas liepia per mišias žemiau ant katapelio padėt, jei kas daugiau duoda, liepia augščiau padėt. Tai kaip tik pritinka Kristaus įpėdiniui!

Artojas.

Dobilynų kaimas (Kaupiškių valsč., Vilkav. pav.). *Bausmė.* Pernai pavasarį tapo kareivių suimtas pasieny su keliolika lietuviškų knygelinių, daugiausiai tikėjimo ir teip nekalto turinio, Dobilynų kaimo ūkininkas Pumeris. Už tai jis prieš Kalėdas turėjo atsėdėti tris mėnesius Vilkaviškio kalėjime.

Būdviečių kaimas (Pajėvonio valsč., Vilkav. pav.). *Bausmė.* 1902 m. „Ūkininko“ Nr. 6 buvo rašyta apie kratą pas Būdviečių sodžiaus ūkininką Juozą Mickevychių. Rasti nieko nerado, bet vis-tik Mickevychius turbūt už tai, kad norėjo su kirviu išsivytį iš savo gyvenimo neprašytus svečius, buvo atiduotas metams atvirai policijos priežiūrai. Jam buvo prisakyta, kad jis neturi tiesos nė vieno žingsnio nuo savo lauko žengti, tokiu būdu neturi dargi tiesos į bažnyčią nukeliaut ar į miestą nuvažiuot. Kad kiti policistai tuoj galėtų pamatyti, kas jis toks, tapo jam įduotos raudonosios knygtės. Ir, iš tikrųjų, kartais, nuvažiavus jam į miestą, sukinėdavosi apie jį policija: vieną kartą Virbalįj užvedė ant jo žemskius jo kaimynas judošius Sankūnaitis, ir jis vos-vos išsisuko iš jų nagų; jei būtų suėmę, būtų etapu nuvarę į Pajėvonio valsčių. Jis da turėjo kas mėnuo važiuot už dviejų su viršum mylių į Vištytį ir ten pasirodyti vyresniam žemskiui; kas antras mėnuo turėjo važiuot tą pačią dieną ir už pustrečios mylios į Vilkaviškį pas paviėto viršininką, taigi iš viso turėjo padaryt vieną dieną arti dešimties mylių, ir tai ir vasarą, per didžiausią darbymetį ir bliauriausiam ore! Teip vargo M. per visus metus; pereitą vasarą jau pasibaigė jo bausmė.

Virbalis (Vilkav. pav.). *Krasos šnipukas.* Trumpai prieš Kalėdas augščiau minėtamjam Juozui Mickevychiui tapo atsiųsta

iš Šveicarijos 15 rublių. Nukeliavo jis ju į Virbalio krasą (pačtą) pasiimti. Krasos valdininkas (činovnikas) paėmė laišką su pinigais, pasižiūrėjo į adresą, atplėšė ir kuvertą sau pasi-liko. Seniaus, būdavo, atėjus tam pačiam Mickevychiui pinigų atsiimti, krasos valdininkas, atplėšęs kuvertą, skaitydavo, kas yra laiške parašyta, dabar da ką naujo prasimanė.

Kas bus, kad jau visi pradės mus jodyti ant sprando? Reikia neleisti taip elgties visokiems šnipukams: pirmiausia, krasos valdininkas neturi tiesos pats atplėsti laiškų su pinigais, norint pas mus tai beveik visur daroma; atplėsti ir suskaityti, ar yra tiek pinigų, kiek parašyta, tegali tik tas, kam jie atėjo; antra, anaipol neturi jis tiesos pasiimti sau kuvertą!

Senapolis. „Tėvynės mylėtojas“ — *lupikas*. Pakliuvęs į nelaimę, vis tas pats Juozas Mickevychius, dėl to mėginimo išsi-vyti krėtikus (per kratą buvo ir žandarų viršininkas ir prokura-toriaus pagalbininkas), labai nusiminė. Žmonės tuoj pradėjo šnekėt, kad ji pasodisia į kalėjimą, išvarysį į Sibirą, prie karų prirakisia ir tt. O čia gyvenimas, pati... Nežinojo žmogus, ką bedaryti. Štai jam pataria geri žmonės kreipties į Senapilį pas advokatą Kr.; jis, girdi, geras lietuvis, o čia da Mickevychiui truputį nei-giminė. Paklausė M., važiuoja už 4 mylių į Senapilį, nueina pas Kr., išpasakoja, koks reikalas. Advokatas sako: gerai; M-us klausia, kiek reikės, bet širdy tikisi, kad tokiam dalyke toks žmogus, da truputį nei giminė, visai apsieis be jokio užmokesčio. Kur tau? „Jei norit už viską iš kalno užmokėt, tai 25 rubliai!“ Keistai tai pasirodė M., bet ką daryti, — išsiėmė, užmokėjo... Bet galbūt dėl to reikalo Kr. daug darbo turėjo? Ne, galima sakyti, visai neturėjo: nuvežino jį tuo pačiu kartu M. į Vilkaviškį, jis ten ši-tą pažiūrėjo ir buvo visos jo darbas. Mat, jokios bylos, nieko dėl to dalyko nebuvo, o parėjo valdžios nusprendimas pa-vesti M-ių metams atvirai policijos priežiūrai ir tiek.

Kaip sau norit, toks „gešeftas“ tokiose reikaluose — tai didelė gėda! Tokiuose atsitikimuose geri advokatai anaipol neima pinigų, kad ir kas siūlo. Tai mes matome dabar ant kiekvieno žingsnio, kad ir toj pačioj Maskolijos viešpatystėj, kur tokių bylų jau gana daug paskutiniaiis metais atsiranda. P.

Vilniaus gub.

Vilnius. Gubernijos kalėjimas. 27 lapkričio p. m. mūsų kalėjime buvo didelis trukšmas tarp visų draugų darbininkų. Kalėjimo viršininkas apskelbė tą dieną 7 mūsų draugams nelinksma naujieną: caro vardu ištremiami jie į rytų Sibirą. Nesunku buvo mūsų didžiausiam priešiui, siurbėlei darbininkų kraujo, carui, ištarti tie žodžiai, kad tokius išsiųstų ten ir ten, į tolimą kraštą, atskirtų nuo draugų, pažįstamų, brolių, seserų ir tėvų; bet už ką tokia bausmė? kuo nusidėjo jie prieš dorą? gal užmušinėjo be kaltės žmones, gal išplėšė kieno turtus?! — Ne, ne už tai, bet tik už tai, kad, pažinę ir supratę savo skriaudas, vargą, badą ir visokias nelaimes, norėjo atvirai ir drąsiai tą visą visūmenei išreikšti. Nors liūdna buvo ta naujiena kiekvienam mūsų draugui-darbininkui, bet nesusilpnėjo mūsų dvasia, nebaugino mūs nėjoks caro žvėriškas grūmojimas, da labiau užsidegė mūsų kraujas krūtinėse. Nenusigąstam mes nėjokių ištėrimų Sibirą, nė kankinimų areštantų rotose. Mes visur, ant kiekvieno žingsnio ir kiekvienam laike skelbsime ir aiškinsime tamsesniems savo broliams žvėriškus caro kankinimus ir neteisingą dabartinę tvarką, pakol neiškovosim laimingesnio sau būvio, teisingos tvarkos.

M. Krizostomas.

— *Kunigai-cenzoriai.* Visi „Ukininko“ skaitytojai turbūt jau gerai žino, kas tai yra maskolių valdžios cenzūra, bet štai pas mus atsiranda da kitokia cenzūra — kunigų cenzūra. Mes jau nevieną atsitikimą turime, kad kunigai liepia žmonėms nė į rankas neimti nepatinkamų jiems raštų, liepia deginti juos ir kartais tiesiog policijai išdavinėti jų platintojus. Dabar Vilniūj truputį kitaip atsitiko: kunigai Liubianiec ir Sperski nuėjo į abidvi katalikų knygų sankrovi — pas Zavadzkį ir Makovskį — ir pareikalavo, kad juodu nuimtų nuo langų ir visiškai nebepardavinėtų nepatinkamų jiems raštų; jei jie to nepadarysią, tai, girdi, kunigai pasirūpisią, kad katalikai nuo jų nieko nebepirktų. Sankrovininkai išsigandę ir išpildė kunigų reikalavimus. Žinoma, jie ir toliaus pardavinės tas knygas, tik jau nebelaikys jų mato-
moj vietoj — jie rūpisis ir vienai ir kitai pusei įtikti, kad tik daugiau pelno turėtų. Gaila, kad ir kiti Vilniaus gyventojai teip-
pat, kaip tuodu kunigų, nepagązdina tų sankrovininkų, būtent kad jie nieko nepirks nuo jų, jei jie nelaikys atvirai tų, kad ir

nepatinkamų kunigams raštų; o turėtų jie teip padaryt, tik turbūt da permaža subrendę ir permaža drąsos turi. *Pilkis.*

Vilniaus vyskupystė. Naujas vyskupas. 9 lapkričio p. m. popiežius patvirtino Vilniaus vyskupystei naują vyskupą baroną Ropą, Kauno gub. baronų Ropų giminaitį. Jis gimė 1851 m. Dinaburgo pavieta, Vitebsko gub.; 1875 m. pabaigė Peterburgo universitite tiesos mokslą ir tarnavo ten-pat Peterburge iki 1879 m.; 1882 m. įstojo į dvasiškąją Kauno seminariją; 1886 m. tapęs kunigu, jis da buvo išvažiavęs į užsienį Insbrukan toliau mokinties; sugrįžęs atgal, tapo paskirtas 1889 m. Liepojaus klebonu, o už 13 metų, 1902 m., jau tapo išventintas į vyskupus ir nusiųstas Saratovan.

Da Liepojų bebūdamas, kun. baronas Rop įgijo nelemtą didelio stačioko — teip ir reikia baronui — ir lietuvių priešų vardą; apie tai buvo daug rašyta ne tik „Varpe“ ir „Ūkininke“, bet net ir „Tėvynės Sarge“. Veikiausiai, atėjus jam į Vilnių, nebus lengviau Vilniaus vyskupystės lietuviams ir nepasibaigs kunigų pataikavimas maskolių valdžiai. *Dobilas.*

— *Persekiojimas tikrų Kristaus įpėdinių kunigų.* Vilniaus vyskupystėj, o ypač pačiam Vilniuj, da ikišiol nenustoja žmonės kalbėję apie atėmimą prieš Kalėdas mišių ir parapijos Žirmūnų (Lydos pav.) kunigui G. Bolcevyčiui. Už ką jį teip nubaudė kunigų vyresnybė? Ar jis buvo peržengęs kur Bažnyčios mokslą? Ne, ir patis kunigai jam tokio užmėtinėjimo nedaro. Nubaudė jį už tai, kad jis išdriso pasakyti kunigams ir visam svietui tiesiog į akis gryną teisybę, kad išdriso viešai lenkiškuose laikraščiuose („Ogniwo“) išmėtinėti savo broliams-kunigams jų darbus. Jis žinojo, kas jo už tai laukia, bet nesibijojo bausmės ir ramiai ją priėmė. Sunku jam bus dabar gyventi, nes parapiją turėdamas nesikrovė turtų, o elgėsi ir kitiems liepė elgties, kaip Kristus mokino: „mylėk artimą savo, kaip pats save!“ Parapijonis jį labai mylėjo, kaip tikrą savo tėvą, ir, atėmus nuo jo mišias, siuntė Vilniaus vyskupystės administratoriui prašymus, kad jiems jį paliktų, bet nieko tai negelbėjo. Vis-tik žmonės da ir ikišiol nenustoja apie tai kalbėję ir atvažiavęs naujasis vyskupas turės perkratyti tą dalyką; dargi daugelis kunigų sako, kad negalima buvo kunigo Bolcevyčiaus teip nubauti. *Pilkis.*

Lietuviai svetur.

Peterburgas. *Belaukiant mums spaudos leidimo*, štai kokias žinias mes apturėjome iš Peterburgo: 31 (18) spalio ten buvo sušelpiamosios lietuvių draugystės vakaras ir prieš tą vakarą, vietoj ikišiol pardavinėjamų spauzdintų pusiau lietuviškų programų, buvo pardavinėjami grynai maskoliški hektografuoti. Paskui pasirodė, jog miesto viršininko kaciarija prikalbėjo draugystės viršininką Vinčą Matulaitį parašyti ir paduoti programą vien lietuviškoj kalboj, bet maskoliškomis raidėmis. Matulaitis pamatė paskui negerai padaręs, suprato, kad tokie programai gali sukelti tarp lietuvių didelį truksmą, ir visai jų niekam nerodė, o į jų vietą parūpino hektografuotus maskoliškus. 28 (15) lapkričio buvo tos pačios draugystės kitas vakaras; programai vėl buvo, ši karta jau spauzdinti, vien tik maskoliškoj kalboj. Nebeuorėjo jau leisti nė maskoliškoj kalboj: spauzdinkit, girdi, lietuviškoj maskoliškomis raidėmis; vieną kartą sutikot, tai kitą turit sutikti!

Tai tokias naujienas mes girdime, belaukdami spaudos leidimo. O pereitais metais daugelis lietuvių jau tikėjosi tikrai sulauksia, ir kiek jau metų teip laukia! Sakau, nesiduokime teip greitai apsukti kokiomis paskalomis sau galvas, nepasitikėkime veidmainingoms valdžios tarnų kalboms, o daugiau dirbkime, daugiau platinkim priešingus valdžiai raštus, švieskime žmonėms protą, renkime juos į kovą! Kuomet valdžia pamatys, kad jau jai trumpai, ji pati neprašyta, nemaldauta, nepapirkta, ką dabar kunigai nori padaryti, leis lietuviams spauzdinti savo knygas, kokiomis jie norės raidėmis.

Dobilas.

Iš svetimų kraštų.

Finija. Iš viso pereitais metais tapo ištremta į Viatkos guberniją 4 finai, policijos sučiupti 3 pabėgėliai, iš Finijos ištremti 36, palikta be vietos -- 140. Tarp ištremtųjų yra 3 senatoriai, tarp paliktųjų be vietos -- 5 gubernatoriai (tapo palikti prie vietos tik 3 maskoliai), 3 vyriausieji krasos (pačto), tamožnės ir geležinkelio viršininkai; beto palikti be vietos visi Aboso teismo (sūdo, hofgerichto) šanariai.

Armėnija. Armėnų bažnyčių turtus atimti da ikišiol nepasisekė maskolų valdžiai. Areštavimai ir tyrinėjimai tęsiasi be galo, be krašto. Išstremta tapo iš Baku 15 žmonių, iš Erivaniaus 23, iš Tifliso 7, iš Karso 12. Kiek iš kitų vietų tapo išstremta, nėra žinios. Bet ir tokie persekiojimai nebeišgązdina armėnų, o tik da labiau sukelia armėnus prieš maskolių valdžią ir jos tarnus. Teip Elizavėpolyje tapo užmuštas šnipukas, Achal-kalachuose užmuštas policistas; ten-pat rastas užmuštas kunigas, kuris neleido žmonėms paduoti katolikosui (patrijarkui) prašymo ir prikalbinėjo žmones nesipriešinti maskolių valdžiai; Aleksandropolyje tapo užmuštas už skundą uriadnikas ir mirtinai sužeistas peiliu miesto policistas; Karse mėgino užmušti policijos viršininką (policmeisterį), išgamą kunigaikštį Cherculidze. Kaukazo generalgubernatorius kunigaikštis Golicin visai susirgo baimės liga, nė dieną, nė naktį nebeturi ramumo: vis jam rodosi, kad štai jims jį ir užmuš.*)

a.

Maskolijos karė su Japonija. Dar prieš Kalėdas tapo pradėtos tarybos tarp Maskolijos ir Japonijos.**). Kadangi nė viena iš tų viešpatysčių nenorėjo nusileisti, todėl tos tarybos tęsėsi neišpasakytai ilgai. Pagaliaus, pamačiusi, kad nieko gero iš tų tarybų nebus ir kad Maskolija tyčia jas tęsia, kad galėtų geriaus prisirengti prie karės, Japonija nutraukė tas tarybas ir pradėjo pati pirma karę su Maskolija. Naktį iš 8 į 9 vasario (o pagal sen. Kalendorių — iš 26 į 27 sausio) š. m. japonai pirmą-kart užpuolė maskolių garlaivius (karė ikišiol vedama vis ant jūros) ir, nežiūrint į melagingas maskoliškųjų laikraščių pranešamas žinias, gana gerai jiems sekasi, nes garlaivius jie turi daug geresnius ir stipresnius už maskoliškuosius.

Kodėl pradėjo muštis Maskolija su Japonija? Gal katros nors viešpatystės žmonių gerovė to pareikalavo? Anaipol! Ir vienai ir antrai viešpatystei (ypačiai Maskolijai) pamylo svetimas turtas, svetima žemė ir žmonės (Kynai***) ir Korėja,****) kur tu

*) Zr. *Revoluciononaja Rossija*. № 40.

**) Japonija — viešpatystė, gulinti ant salos, vadinamos *Nipon*, — i pietryčius nuo Sibiro.

***) Kynai — viešpatystė Azijoje, gulinti i pietus nuo Sibiro.

****) Korėja — viešpatystė ant to paties vardo (Korėja) pussalio, i pietryčius nuo Sibiro.

viešpatysčių pabirkantai po valdžios priedanga galėtų savo dirbinius, išnaudodami žmones, pardavinėti už gerus pinigus ir sau naudą traukti. O žinoma juk, kad piniguočiai dabar viską valdo, jų klauso ir patis karaliai su savo tarnais, jie vieni kitus remia ir vieni be kitų negalėtų gyventi. Ir kadangi nė vieniems (Maskolijai), nė antriems (Japonijai) nesinorėjo išleisti iš savo nagų gardaus kashio ir atiduoti savo priešininkui, todėl nusprendė ir vieni ir antri atkovoti savo norus su ginklu rankose... Bet kas kovoja? — gal jie patis, tie piniguočiai, karaliai ir jų tarnai, ministrai? Tegu sau muštųs, — kaip vieni kitus išmušinėtų, būtų dar gerians, žmonės pasilikėtų be skriaudikų, galėtų pasitaisyti savo gyvenimą, kaip patis norėtų!... Bet ne, kur tau! Jie visi ramiai sėdi sau puikiausiuose rūmuose ir penisi, o i karę siunčia savo vergus — kareivius. Tie mušasi, tie lieja kraują ir deda gyvastį už anų norus, už anų gerovę. Ir mušasi šit žmonės vieni su kitais (maskoliai, lietuviai, lenkai ir k. su japonais), kurie nieko pikto nėra vieni kitiems padarę, kurie geriausiai gyventų tarp savęs, jei ne pikti išnaudotojų... piniguočių... siurbėlių norai, kuriems nerūpi žmonių gerovė ir laimė, kuriems tik savo gerovė ir viešpatavimas terūpi.

Mušasi dabar ten, karėje, ir mūsų broliai, lieja kraują, deda gyvastį už visus mūsų skriaudikus — už carą, jo tarnus ir jo šalininkus, kuriems gera dabar žmonių skriaudomis gyventi. Prieš tokią karę mes turime užprotestuoti, turime atsisakyti net, kad ir šauktų, eiti į tą karę.

Katra viešpatystė (Maskolija ar Japonija) gaus viršų, negalima iš kalno atspėti; tiek tik tegalima dabar spręsti, jog nė Maskolijai, nė Japonijai šita karė nieks gero neatneš, nes jei katra — nors viešpatystė ir gaus viršų, visvien neleis ai pergalejimo kaip reikiant išnaudoti kitos viešpatystės, kurios romiai sau žiūrisi dabar i karę, o kurios, tai karėi pasibaigus, pasiskubis isimaišyti ir pastatyti, jomdvim per karę mūsų, savo reikalavimus. Kaip dar gali būti, negalima iš kalno žinoti, o atsitikti gali visaip, gali prasidėti ir kitų viešpatysčių karės.

Ar šaip ar teip vienok virs, o visas karės sunkumas kris ant žmonių — vargdienių, ant mūsų: taps išmušta per karę nemaža stipriausių mūsų sūnų ir brolių, o paskui taps pakelti ir uždėti nauji mokesčiai — ir mūsų gyvenimas liks dar sunkesnis.

Tačiau ir carui su jo tarnais ir šalininkais šita karė bus didelis smūgis, kuris reikėtų mums, vien kart su visais jo priešininkais, o savo kovos draugais, kaip reikiant išnaudoti.

Bukime prisirenge, broliai, jei proga pasitaikys, drąsiai stoti — tik jau nebe už carą, bet už savo laisvę, gerovę ir laimę! U. + B.

Atsakymai.

Ukininkui-Keturkampui, Siprijonui ir Vjunui. Visi Tamstų straipsniai bus vėliaus patalpinti „Ukininke“ vien kart su mūsų paaiškinimais.

Galečiui. Mes atsakėme Tamstai dar „Ūk-ko“ M9 p. m. Tamstos eilių negaline talpinti, nes stoksta joms dar daug ko, kas būtina, eilėms yra reikalinga. Paziūrėk Tamstą, kas mūsų tapo, pasakyta atsakymuose „Ūk.“ M 12 per. m. Užtat su noru priimame visokias žinias, kurios tinka spaudai. — Prijūčiame Tamstai ir suprantame, kad blogas Tamstos padėjimas, bet savo laiskais mes nieko Tamstai gero negaline padaryti. Pasiųsk Tamstą kokių gerų žmonių apylinkėje, kurie, ant vietos būdami, daugiau gali Tamstai padaryti.

V-tai Jurgiui. Tamstos eilių mes negalime patalpinti. — Mažesnių rankraščių mes negražiname, tik negut jei kas apsiima pats už prisitūtimą užsimokėti. — Už prilankumą mums — ačiū.

Naujai prisiusti Redacijai rankraščiai.

Laukinio eilės: „Liudėjimas“, „Aušrai“, „Lietuvaitei“, „O gamta graži!“, „Gamta ir Vargdienis“, „Viltis“, „Brolio Ad: „Kad Adomas žemę arė“, „Gulvočiui: „Ižanga“, „Mano jausmai“, *V-tos Jurgio:* „Apie savo mylimą“, „Diena atsiskyrimo iš prig. tėvynės“, „Vieta buvio mano“, *A-o:* „Nelygu malda“, „Dievobaimingumo saikas“, *Kregždės:* „Žmonių pasaka“, *Siprijono:* „Atsiliepiamas į „Ūk-ka“ vieno lietuvio“, *Ukininko - Keturkampio:* „Dėlei laiško p. Laukinio“. —

Nuo Redakcijos.

„Varpo“ ir „Ukininko“ Redacijai trūksta ir labai reikalingi yra šitie „V-po“ ir „Ūk-ko“ M M:

„Varpo“: 1892 m. M 3; 1893 m. M M: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 1894 m. M M: 2, 3, 12. —

„Ukininko“: 1891 m. M M: 7, 8, 10, 11; 1892 m. M 1; 1893 m. M M: 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12; 1894 m. M M: 1, 6; 1899 m. M M: 1, 2.

Kadangi šitie M M jau yra išpirkti, todėl kreipiamės į visus, kurie turėtų dar juos, melždami už šiek tiek ar tokią prekę pavesti mums paminėtus čia M M. — Visi čia minėtieji M M reikalingi yra ne pirklystei, bet Redakcijos kompletui.